

Portada: Molí d'En Xina



ES SAIG

ALGAIDA - NÚM. 154 - OCTUBRE DE 1993 - PREU: 150 PTS.

EDITORIAL

TALLS EN EL CORRENT ELECTRIC

Han arribat - ja era hora- les primeres pluges, acompanyades d'un seguici bastant renouer de llamps i trons. Fins aquí, tot ben normal. El que ja no ho és tant és que gairebé sempre que passa ixò Algaida es quedi sense corrent elèctric. Entenem que quan s'esdevé una gran tempesta es produeixin avaries elèctriques més o manco importants però de cap manera és acceptable ni fàcil d'entendre que per quatre gotes i quatre trons mal comptats ens quedem a les fosques.

Més d'una vegada hem comentat aquest fet amb gent d'altres pobles i de Ciutat aquest fet i hem arribat a la conclusió que a Algaida aquest problema és més accentuat, ja des de fa anys. És un privilegi al qual, evidentment, renunciariem de bon gust.

No sabem quines són les causes del que estam comentant. Som profans en la matèria: el primer que se'ns ocorre pensar és que les instal·lacions són velles i obsoletes; també dóna la impressió que els serveis d'emergència o no són suficients o no compten amb els medis necessaris i les dotacions tècniques que caldrien. Potser faltin unes vies alternatives que puguin complementar-se si alguna falla. Tot i la nostra ignorància del tema, estam convençuts que la situació és molt millorable.

La dependència que empreses, indústries i cases particulars tenen de l'electricitat és massa grossa perquè falli tan fàcilment; els perjudicis que aquestes interrupcions causen són greus i intolerables; la vida moderna està tan condicionada pel corrent elèctric que, quan aquest manca, l'activitat pràcticament es paralitza. D'aquí neix la nostra protesta. Que un temporal important produeixi molèsties és normal i admissible, però no ho és el que passa ara.

Bolletí de l'Obra Cultural d'Algaida
 Revista mensual. D.L.P.M. 495/80
 Domicili: Rei, 1. Algaida.
 Imprimeix: Tirrena, SA. Manacor
 ES SAIG només es responsabilitza de
 l'Editorial.

Dirigeix: Delfi Mulet
 Administra: Directiva de l'Obra Cultural
 Mecanografia: Mireia Mulet
 Col·laboren: Pere Mulet, Joan Trobat, Joan
 Mulet, Biel Bibiloni, Biel Sastre, Miquel
 Fiolet, Xesc Oliver, Víctor Andreu, Víctor
 Mulet, Miquel Serra, Antònia Ma Mulet,
 Catalina Martorell.

CALAIX DE SASTRE

LA "NENA BONICA"

Quan Joan Amades va escriure la seva visió quimèrica i enginyosa dels números segons el sentit popular "Números Meravellosos", hi deixà anotat que el quinze era un número sense història. Pas per alt aclarir si les discussions polítiques, i el copiós material periodístic que aquestes bregues generen, ja són part de la tradició popular. El cert és que, a hores d'ara, el quinze, la "nena bonica" que deia Joan Amades, ja té la seva història: ha generat el més groller desbordament de l'agressiu nacionalisme espanyol. (Havia escrit "feixista i agressiu", però com que, segons ells, els feixistes som nosaltres, he esborrat el segon adjectiu per allò de mantenir ben clares les diferències).

Als pobres ignorants, el ball de xifres amb molts de zeros ens fa anar el cap entorn; per tant no ens queda altre remei que escoltar els doctes en la matèria. I tècnics d'hisenda, consellers i ministres del ram monetari i personal vari opinen el mateix: el famós quinze per cent de l'IRPF -ai marededeuta, que ara m'adon que això no pot esser mai cultura popular!- el quinze per cent, deia, és una espipelladeta que no serveix ni per anar tirant. Idò ja la veis, quina una n'han organitzada. En aquests moments, dins del sac de les flastomies grosses i dels insults, ja no hi deu quedar ni una trista clovella d'ametlla.

Per art d'encantament, les disputes han deixat de ser exclusivament econòmiques; altres qüestions més importants han sortit a rotllo. L'afer lingüístic ha estat utilitzat pels espanyols per ationar, i de valent, el foc de la guerra. I encara n'hi ha que, amb la ingenuïtat(?) per bandera, ens volen fer creure que les llengües són un mer instrument de comunicació! Fins avui, diada de Sant Miquel, que la verema encara no ha acabat, i qualsevol raïm pot créixer a les seves vinyes, el premi més esplendorós és

per a la portada d'un diari en què acusa de franquista el president Pujol per intentar de provar d'aconseguir de veure com el català pot esser la llengua d'ús a Catalunya.

A l'hora d'atacar frontalment els nostres tímids processos de recuperació lingüística (entre parèntesi: supòs que ningú no dubta que nosaltres també estam en el punt de mira de les fletxes agressores; el que passa és que, per a desgràcia nostra, encara som una diana poc consistent), s'hi troben la dreta reaccionària i l'autoanomenada progressia -però que també és reaccionària- espanyoles. S'hi troben, a l'anticatalanisme més ferotge, el diari ABC, el de la portada citada, i el president Rodríguez Ibarra, del PSOE, mai no desmentit o recriminat pels seus correligionaris. S'hi troben, també, totes les grans cadenes televisives i radiofòniques espanyoles, que tenen, convé recordar-ho, representants de l'autoanomenada progressia dins els òrgans de decisió de la cadena.

En definitiva, segur que hi ha algun proverbi xinès que ho diu, l'experiència és la font bàsica de coneixement i d'aprenentatge. Els atacs rabiosos d'ara són un episodi més que posa de manifest, per a qui encara no vulgui veure-ho, la gran mentida de l'Estat plurinacional, de la igualtat entre persones, de la igualtat entre llengües. Al temps que correm, ja no queden falses il·lusions, perquè es lleven com la pell massa torrada per mostrar la crua realitat que hi ha davall: una pàtria que volen única; una llengua que és l'única del món que val la pena de ser parlada; una manera de ser, una ànima, que s'ha d'imposar, encara que sigui a bastonades, als pobres bàrbars que ni en tenen ni en volen tenir, d'ànima; unes butxaques per omplir; un imperi que tenen mort a la història, però ben viu al cor.

EN CALAIX DESASTRE

M'HAN DIT QUE DIUEN

Ja fa anys que a Algaida quan cauen dues gotes o hi ha una mica més d'humitat del normal, els telèfons no van de cap manera. Segons hem sentit a més d'un parell, fa uns mesos que, a part de sentir-se renous estranys pels telèfons, el que passa és que quan marques un número no saps qui te sortirà a l'altre extrem: per aconseguir el que tu volies, a vegades has de marcar tres o quatre vegades el mateix número. I com que cada vegada te diuen "No, no és aquí, s'ha equivocat...", cada vegada has de pagar una cridada que no volies fer. I això no és normal.

Com tampoc no és normal que qualcú de per l'Ajuntament ens vulgui fer creure que ha estat un èxit que a partir de fa una setmana o dues la bomba submergida del pou de l'Ajuntament de Son Micola funcioni amb el corrent elèctric, després de molt de temps, però molt, de funcionar amb una alternadora. Alternadora que molta gent es demana què haurà costat a l'Ajuntament, és a dir a nosaltres, durant els mesos i mesos que ha funcionat, per donar aigua a una part del poble.

Ens han dit que la nova empresa que gestiona el tema de les aigües, netes i brutes, del poble ha fet un altre pou a prop de l'altre, també al mig del camí. Per on, per cert, no es pot passar ni a peu ni amb cotxe o moto; així mateix és curiós que els pous els hagin de fer al mig dels camins... El que no ens han dit és si per treure l'aigua que trobin emplearan la mateixa alternadora o ja enganxaran a GESA.

Hi ha qui ha vist un avant-projecte de les Normes Subsidiàries. Segons ens han dit, és encara un projecte molt esquemàtic, s'ha de retocar molt. Tothom que ho ha vist, com és natural, rectificaria qualque cosa. No sabem si el nostre Ajuntament aquest mes, dins aquest número d'ES SAIG, explica qualque cosa d'aquest tema; si no ho fa, pensam que no hauria de deixar passar altre número, i com més aviat millor dir-hi la seva, exposar la seva idea sobre el futur urbanístic del poble, quines directrius es marcaran, etc. etc. Estam segurs que en sentirem parlar moltes vegades, ja que, com hem dit, cada persona té una opinió i una solució diferent en cada cas; i no en parlem si es veuen afectats per qualque innovació: carrers nous, zones urbanitzables, zones verdes...

Dels caçadors no voldríem parlar-ne massa, perquè de vegades s'enfaden si els criticam una mica. Per exemple, sentirem a una rotlada que enguany no queden a penes perdus, que les han mortes quasi totes. Això és fotut perquè demostra per una part poca educació "caçadora" per part dels caçadors, i poca vigilància per part de qui els ha de controlar. El que preocupa a molts és que aquesta vigilància es posi molt seriosament en marxa per agafar els caçadors de torts, davall els pins. La pregunta és a veure si vigilen més el tema dels torts perquè el caçador és més bo d'agafar estant aturat davall un pi que caminant darrere les perdus, o què.

Una persona, ja major, comentava que ell havia conegut que el curs escolar ja havia començat. Com que no tenia ni fills ni néts en edat escolar, la rotlada es va estranyar del comentari. I resulta que ho va notar perquè va passar, amb motoret, pel carrer de la Ribera, i va trobar un gran merder de gent i cotxes, sobretot cotxes. Sembla impossible que a un poble com Algaida, sense distàncies, hi pugui haver tantes mares que acompanyin els seus fills a escola en cotxe. Ah, i aquest dia no plovia gens ni mica.

Perquè a la fi ha plogut; poc, però ha plogut. Aquesta vegada creim que a gust de tothom: les cares de satisfacció de la gent així ho mostraven. Ara el que falta és que les aigües continuïn i no tenguem un any tan sec com el que hem passat.



La reproducció d'aquesta fotografia vol ser un recordatori i un crit d'atenció. D'una banda, volem que recordeu el magnífic retaule gòtic de Sant Pere i Sant Pau de l'església de Castellitx, que va ser desmuntat fa ja un grapat d'anys i que deu seguir empaquetat i emmagatzemat a la Rectoria, suposam que en les condicions adequades. I d'altre banda, voldríem que els responsables de la seva restauració activassin les gestions a fi d'aconseguir que aviat el tornem veure, en les condicions apropiades, al lloc que li correspon.

L'AJUNTAMENT INFORMA

AIGUA POTABLE I SANEJAMENT

La darrera setmana de setembre s'han iniciat les obres de dotació de la xarxa d'aigua i sanejament de la resta dels carrers d'Algaida.

L'empresa concessionària del servei d'aigua i sanejament, denominada CADAGUA S. A., que té adjudicada la majoria de pobles del Pla de Mallorca, ha contractat l'obra a l'empresa "Melchor Mascaró", que, com recordareu, és la mateixa que va realitzar la darrera fase.

Està previst treballar en primer lloc a la zona del carrer de Palma i carrerons adjacents i al carrer de la Quarterada.

L'Ajuntament ha repartit fulls explicatius de l'inici d'obres als carrers allà on és imminent realitzar obres; de totes manes i perquè el seu desenvolupament sigui normal vos agrairíem que ens avisàssiu de tot allò que cregueu oportú, com per exemple possibles cisternes que ocupin part de la via pública, possibles desperfectes ocasionats amb motiu de les obres, etc.

Per donar avisos o queixes sobre el particular, vos podeu dirigir a Jaume Fullana, al municipals o a les oficines de l'Ajuntament.

Per altra banda, s'estan fent gestions per poder iniciar aquestes mateixes obres al lloc de Randa.

L'empresa CADAGUA S. A. està realitzant a la zona de Son Micola un altre pou, si bé en el moment d'escriure aquestes retxes, malgrat haver arribat a una profunditat important, encara no s'ha trobat aigua.

Durant la darrera setmana de setembre també s'han iniciat els tràmits per recollir de la gent les dades precises per elaborar el contracte del nou servei d'aigua. Ens referim a tots aquells que tenen cases o solars ubicats a la darrera fase executada i als quals darrerament se'ls han instal·lat els nous comptadors.

En relació a aquest tema, podem dir que la depuradora de Son Maiol que servirà als pobles d'Algaida i Montuïri es troba ja en un estat molt avançat d'execució i que des de fa unes setmanes es treballa en la construcció dels col·lectors que uniran la depuradora amb les dues poblacions esmentades.

IMPORTANT. La xarxa de sanejament que s'instal·la al poble no serveix per a aigües pluvials; és només per a aigües brutes.

PARCS INFANTILS

El mes passat es varen instal·lar al pati de l'edifici de preescolar "Escoleta" d'Algaida i a l'edifici destinat a Unitat Sanitària de Pina uns parcs infantils, els quals sens dubte milloren les instal·lacions existents per als més petits.

CALEFACCIÓ ESCOLES

Durant el mes de setembre s'han estat executant les obres destinades a dotar el Col·legi Pare Pou d'un servei de calefacció. Aquest projecte, que té un pressupost d'uns nou milions de pessetes, és a càrrec del Ministeri d'Educació i permetrà que tant l'edifici antic com l'escoleta gaudesquin d'aquesta important millora tan esperada per tot el col·lectiu escolar.

EDIFICI D'USOS SOCIALS

Al darrer Plenari l'Ajuntament va adjudicar a l'empresa de Miquel Bibiloni "Bibi" l'execució d'una nova fase de l'edifici d'usos socials per un valor de 15 milions de pessetes. Aquesta obra s'inclou dins el Pla d'Obres i Serveis del CIM.

EDIFIJI ANNEXE A INSTAL·LACIONS ESPORTIVES

Durant aquest mes d'octubre l'Ajuntament procedirà a adjudicar l'obra consistent en dotar la zona esportiva "Es Porrassar" d'unes instal·lacions destinades a bar i local social de les nostres entitats esportives. El pressupost d'aquesta obra serà d'uns cinc milions de pessetes, amb una aportació del Consell Insular d'aproximadament un 66%, dins el Pla d'Instal·lacions Esportives que promou aquesta entitat. És intenció de l'Ajuntament que la concessió d'aquest nou servei en un futur ajudi a mantenir les instal·lacions d'aquella zona.

CAMINS RURALS

L'Ajuntament està ultimant els tràmits per dur a terme obres d'asfaltat als camins de Sa Comuna, Son Moll, Castellitx i Ses Maioles. Tot això respon a un conveni firmat entre la Conselleria d'Agricultura i l'Ajuntament d'Algaida per un valor d'uns vint-i-vuit milions de pessetes.

Es intenció de l'Ajuntament aprofitar l'execució d'aquestes obres per arreglar altres camins, que tant ho necessiten.

CADASTRE

A principis d'aquest mes d'octubre, el Consorci d'Urbana del Ministeri d'Hisenda ha començat a realitzar les notificacions personals a tots els propietaris de solars i cases, dels nous valors que ha establert, fruit de la revisió catastral recentment aprovada.

En el supòsit que vos trobeu amb errors o disconformitats, la notificació vos anuncia els recursos que podeu realitzar. Si teniu qualche dubte sobre el particular, passau per les oficines municipals.

Per altra banda, l'Ajuntament els dimarts i dijous horabaixa té a l'edifici de La Caixa dos funcionaris que estan regularitzant la situació de totes aquelles cases i xalets de sòl rústic que, a pesar d'estar construïts fa bastants anys, encara no pagaven contribució. L'Ajuntament pot recaudar l'impost corresponent als darrers cinc anys.

MEMÒRIA ALS REPUBLICANS VÍCTIMES DE LA REPRESSIÓ FEIXISTA A ALGAIDA DURANT LA GUERRA CIVIL DE 1936

MEMÒRIA: facultat de recordar. FER MEMÒRIA: intentar de recordar alguna cosa, de fer-la venir a la memòria. (Definició de la GRAN ENCICLOPÈDIA CATALANA).

-La gent ha tornat batiar el llibre o ha simplificat el títol a MEMÒRIA, però el seu nom complet és: MEMÒRIA ALS REPUBLICANS VÍCTIMES DE LA REPRESSIÓ FEIXISTA A ALGAIDA DURANT LA GUERRA CIVIL DE 1936.

Així ho diu en RAFEL ANTICH "XAREMEC", un algaidí nascut ara fa 42 anys i autor del segon volum de la col·lecció "EDICIONS PERE CAPELLÀ" que edita l'Ajuntament d'Algaida.

Aquesta entrevista va ser realitzada a finals del mes d'agost, un horabaixa de molta calor a la finca de NA RIERA.

-Què és MEMÒRIA?

-És ni més ni manco que un homenatge, un record, a tots aquests homes que anomèn al llarg del llibre. No és cap estudi sociològic, ni d'altra casta. Un algaidí no pot fer un estudi d'aquestes característiques perquè coneix massa la gent del poble.

-És necessari tenir memòria?

-Sí, al manco per dignitat i per no tornar a caure en els errors del passat.

-I els algaidins en tenim?

-Sí, i juntament amb memòria, encara hi ha por. Hem de tenir en compte que aquests fets escalivaren molta gent, i d'una manera brutal.

-I perdre la memòria?

-A vegades és molt còmode. És com el perdonar; qui ha perdonat, ho ha fet per comoditat. Seria desitjable que arribàs un moment en què la gent vés aquests fets com a història. Això sí, estam obligats a comprendre les persones que visqueren tot allò d'una forma molt apassionada.

-Després d'editar-se el llibre, quins comentaris t'han arribat?

-Si hi ha cap comentari o crítica dolents, no m'han arribat. La gent, normalment, em felicita. Però... sempre he sentit a dir que el banyut és el darrer que ho sap.

-Quan començares a fer feina sobre aquest tema? I fins on t'agradaria arribar?

-Quan tenia 15 anys vaig començar a recollir les primeres dades. En aquells moments m'interessaven tant els assassins com les víctimes. Quan preparava el llibre, vaig tirar les notes que tenia dels primers...El meu plantejament inicial era fer tres treballs. El primer és el que ara ha sortit editat, "MEMÒRIA...". El segon seria sobre els soldats que moren al front. I el tercer, que no el faré mai, i que és una tasca molt laboriosa, seria sobre què va suposar la repressió feixista: persones que tancaren a la presó, altres que les expulsaren de la feina, gent que es va veure obligada a sortir de Mallorca...Aquesta és una feina que s'hauria de fer molt aviat, perquè les fonts, les persones majors que visqueren la repressió, desapareixeran.

-Pensares cap vegada que tota aquesta feina acabàs en forma de llibre?

-Jo en principi vaig fer unes 250 còpies del treball que havia elaborat, i vaig començar a repartir-les. Vull aprofitar aquesta entrevista per disculpar-me davant els responsables de l'Ajuntament, perquè quan duia un centenar de còpies repartides, em comentaren la seva intenció de publicar el llibre. Un poc per desconfiança, un poc perquè ja tenia les còpies fetes, vaig continuar repartint exemplars del treball, cosa que ha repercutit després a la venda dels llibres. Per tant, crec que és obligat presentar aquesta disculpa.

-La gent jove s'interessa pel tema que tractes al llibre?

-Seria desitjable que els joves s'interessassin per aquests temes. Si actualment no hi tenen interès, no ho sé. És molt trist, per exemple, que un algaidí jove no sàpiga on és la roca de la Verge Maria, o no hagi visitat mai l'arxiu municipal, o desconegui qui és en MINGO REVULGO.

-Per fer el llibre, quina metodologia de feina seguïres?

-Per a cada persona que apareix al llibre, vaig fer unes deu entrevistes. Per a alguns dels assassinats, vaig parlar amb més de vint persones, i per a altres només amb dues o tres. Volia tenir molts testimonis, volia veure i escoltar totes les versions. Fa uns anys, realitzant una biografia dels gerrers de Mallorca, em vaig adonar que una mateixa pregunta realitzada a una mateixa persona, amb una setmana de diferència, no tenia la mateixa resposta. Aquesta vegada volia estar ben segur que això no succeís. Per altra banda, les famílies de les víctimes em deixaren les fotografies que apareixen al llibre. Majoritàriament són retrats de nocès.

Les signatures, les vaig aconseguir de les partides de matrimoni o de les partides de naixement dels fills dels assassinats.

Amb en RAFEL podríem parlar de moltes més coses, però hem d'acabar -l'excusa sempre és la mateixa: el temps i l'espai de què disposam és limitat. Això sí, el protagonista d'aquest territori d'ES SAIG vol fer una cosa que no va poder fer el dia de la presentació del llibre:

-M'agradaria donar les gràcies a totes les persones que han col·laborat en aquest feina. Ha estat una cosa increïble. Em vaig oblidar de dir-ho el dia de la presentació i ara vull aprofitar per fer-ho públic. Estic content perquè, en lloc de la presentació d'un llibre, l'acte va ser un homenatge a tots aquests homes republicans, i es va fer precisament al mateix lloc on molts d'ells estigueren tancats per darrera vegada.

BIEL SASTRE



NOTICIARI

PLUVIOMETRE

Aquest passat mes de setembre s'han recollit 58'1 litres, una quantitat que no és excessiva, però que ha estat molt bona per als nostres camps.

Segons dades que ens proporciona, com sempre, l'apotecari Gabriel Martorell, durant l'any agrícola tot just acabat han caigut a Algaida 352'2 litres. Aquesta sí que és una quantitat ben esquifida. Per trobar-ne una de més baixa, ens hem de remuntar fins a 60 anys enrera.

PARROQUIA DE SANT PERE I SANT PAU

L'assemblea inici de curs de la Zona IV, a la qual pertany Algaida, es farà a l'església parroquial de Porreres el divendres 22 d'octubre a les 20'30 hores.

-Formació per a responsables i catequistes; reunions d'aquest trimestre:

Dimarts, 19 d'octubre, a Algaida: "La Fe dins l'Antic Testament". Dirigeix Mn. Francesc Ramis Darder.

Dimarts, 16 de novembre, a Algaida: "El nostre procés de fe". Dirigeix Mn. Pep Toni Guardiola.

Dimarts, 14 de desembre, a Montuïri: "L'esperança, en els profetes". Dirigeix Mn. Francesc Ramis Darder.

-Celebracions del baptisme: A Algaida es faran el segon diumenge de cada mes.

-Celebració comunitària de la penitència: Divendres dia 29 d'octubre.

-Catequesi infantil: començarà el dimecres 6 d'octubre (2on-5è) i el divendres 8 d'octubre (1er).

-Catequesi de segona etapa: 6è, 7è i 8è, cada dissabte a les 20'30. Començarà dia 19 d'octubre.

-Visites a malalts i impeditos:

Des d'octubre a juny, es durà la Comunió als malalts i impeditos que ho demanin els primers divendres. Quan no sigui possible portar-la el divendres, es farà el primer dijous o primer dissabte.

MANCOMUNITAT "PLA DE MALLORCA"

De la Mancomunitat Pla de mallorca hem rebut informació referent al taller-escola ubicat al Molí des Fraret, que es troba a la vora de la carretera que uneix Montuïri i Sant Joan.

Els objectius de l'escola-taller són:

-Formació de joves en atur en els oficis tradicionals de construcció.

-Inserció laboral dels alumnes treballadors en finalitzar l'escola.

-Restauració del Molí des Fraret i d'altres elements patrimonials de la Mancomunitat

En la formació d'alumnes es distingeixen dues etapes:

1ª. Període formatiu d'iniciació a l'ofici de picapedrer-restaurador (teoria-pràctica). Els alumnes rebran una beca en concepte de manteniment i desplaçament durant quatre mesos.

2ª. Període formatiu d'alternança amb el treball dirigit a la qualificació i especialització professional. Els alumnes seran contractats i rebran el salari mínim interprofessional durant els vint mesos restants de l'escola.

Per a més informació: "Servei de Promoció Econòmica de la Mancomunitat Pla de Mallorca". C. Hospital, 24. Petra. Tn. 830034.

O a qualsevol oficina de l'INEM.

noticiari de l'OBRA CULTURAL BALEAR

Activitats del mes d'octubre

SA FIRA 93

-Divendres dia 15: Inauguració i presentació de l'exposició MALLORCA A L'AGUAIT, mitjançant una xerrada-col.loqui i projecció de diapositives, a càrrec dels seus autors: CATALINA SALAS i MIQUEL BALLESTER "QUITXERO".

-Dissabte dia 16, a les 20.30 hores: Assemblea General de socis, amb el següent ordre del dia:

- 1.- Memòria del curs 92/93
- 2.- Estat de comptes
- 3.- Propostes per al curs 93/94
- 4.- Renovació de la junta directiva
- 5.- Precs i preguntes

Després de l'Assemblea:

-Sopar de germanor

-Actuació del cantautor mallorquí FRANCESC JOSEP BONNIN

Hi quedau convidats tots els socis; us esperam al nostre local social del carrer del Bisbe, número 4.

ALTRES ACTIVITATS DEL MES D'OCTUBRE:

-Diumenge dia 24: Excursió al PUIG DEL MORO, a la Talaia de la Victòria (Alcúdia). Ens han assegurat que és curta i fàcil. Apunteu-vos a Jerònia Cañellas, tf 66 52 49. Sortida a les 8.30 h de Plaça.

Comunicat públic

La Junta Directiva de la Delegació a Algaida de l'OCB s'adhereix i dona suport a les accions que la Coordinadora en Defensa de les Aigües de Sencelles dugui a terme per evitar el transvassament incontrolat i abussiu de l'aigua de l'aqüífer de Sencelles, que és el mateix de Llubí-Muro, perquè és conscient que:

* L'aigua és un recurs escàs i finit, per tant és precís dur a terme un treball de preservació de l'aqüífer.

* La salinització de l'aqüífer reportaria conseqüències irreversibles per al desenvolupament de l'agricultura del Pla de Mallorca i per a l'abastiment humà.

* La possible especulació amb aquest bé públic pot ésser l'accelerador d'una sobreexplotació de la conca de Sencelles que perjudicaria el municipi, així com el pobles veïns i els seus aqüífers.

D'ALGAIDA A LLUC A PEU. XIV PUJADA A LLUC A PEU DE LA PART FORANA

La Llegenda del Salt de la Bella Dona es recollida al llibre "D'Invenció i Miracles" del Santuari, S. XVII. I ja abans vers al Segle XIV hi ha notícies que els pelegrins fan malbé les collites dels horts que envolten el Santuari quan pugen a festejar-la per la Vetla de Santa Maria.

Idò bé, dins aquestes bardisses tradicionals i històriques, arrelam la nostra participació a la pujada a LLuc a Peu del prop-passat 12 de Setembre.

La sortida del agosarats que hi anaren a peu des de la nostra vila fou a les 12 de la nit, a les 0,00 hores si volem precisar en termes actuals. Estol, que cama fresca i esperit inquiet, uns per complir promesa, altres per devoció i fins i tot qui per fer una bona caminada amb un sentit o altre, el més important seria la fita: LLuc. L'altre grup, esperaria avançada la nit, a mitg sò, per deixondir-se i pegar bot del llit per sortir gaire bé a les 03' 30 h.

L'organització general que com cada any és a càrreg de l'Associació d'Antics Blavets, estigué a l'altura de les circumstàncies i és d'agrair la pròpia a la Parròquia d'Algaida que propicià el suport escaient. En altre capítol i títol més personal a Grabriel Vich, Antoni Riutort, Guillem Oliver, Bernat Munar, Jaume Fullana... i demés que ja fa anys aporten temps i qualque cosa més tan per la seguretat dels pelegrins com pel bon desenvolupament de la resta.

El camí és llarg i comença a pesar a les cames quan s'arriba a Sencelles. Després es un xalà arribar a Inca. Ens trobam tots allí. Els qui han arribat amb autocar mesclen la bullícia del començar a caminar amb els qui experimentats de tots els indrets, cor feixuc, entren a peu per la plaça del bestiar d'Inca. Junts inicien el darrer esquitx pla fins a Selva, peu de la Serra que envolta el lloc i bosc sagrat: LLuc.

L'adrecera, camí antic i la sortida de Caimari, de Sa Filoa i la Cova del puig de N'Escuder amarada de fosca ens retornen a les rondalles i llegendes amoroses o de supervivència dels temps inmemorials o de la reconquesta.

La Costa Llarga i Sa Llenyonissa, ens duren peu fitó als cims i a l'aguait del fondal més fosc just a trenc d'auga, El Salt de la Bella Dona, quan el cos esmorteït pel cansament ja no li resta alè sinó per seguir endavant, és al punt del defalliment. D'on surten les forces?.

Les murtreres i l'alzinar, les arboceres i les falgueres embenen amb la seva flaire la persona esdevinguda petita de tan cansament. És la devallada a la Font Coberta, el premi a l'esforç, l'aigua fresca, retrobar-se amb l'essència del Poble de Mallorca, car LLuc el formen tots els pobles de les Illes, representació que avui és arreu, arreu.

Hem arribat al casal de la nostra Mare, pels pelegrins promesa complerta, goig dolç que omple fins al darrer racó del propi ésser, casal de tots els mallorquins sigui quin sigui el motiu que ens hi ha duit, ara ja podem beure l'aigua que ens renovarà i rejuvenirà totes les curolles, sentiments, desitjos, esperances i les ganes de fer un país, mirall de les virtuts que aquí formen el bressol de la nostra identitat.

CONCURSOS

ACCIÓ I CONTRADICCIÓ

Si hi ha quelcom no-mesurable és el sentiment; el sentiment particular, íntim, personal...

Si aquest sentiment interior es trasllada a una EXPRESSIÓ d'allò que se sol conèixer com a "ART", la condició de NO-MESURABLE no canvia. No varia res.

Si s'entra en el joc de les MESURES -concurs, certàmens competitius, etc- la contradicció és total i cal preguntar-se quin tipus de "SENTIMENT" és el que projectam a l'obra "d'art".

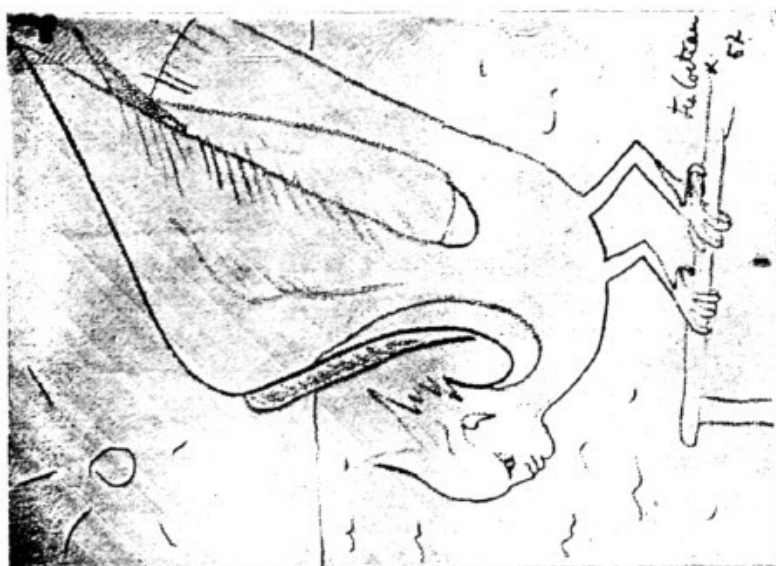
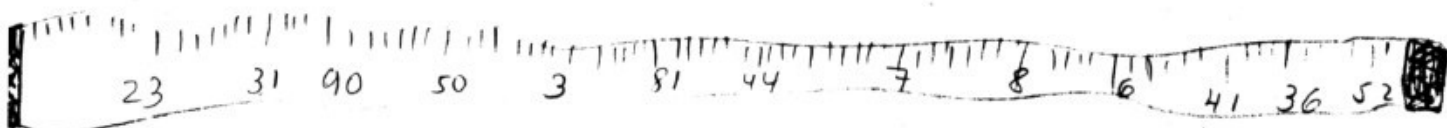
Qui podrà mesurar la "qualitat" del sentiment?

A l'antic Egipte ho varen resoldre pesant l'ànima, però varen haver de recórrer a DÉU per fer-ho.

Es deuen sentir DÉUS aquests JURATS que, impassiblement, mesuren l'immesurable... Clar que també és veritat que hi ha DÉUS de moltes menes.....AJUT!

VÍCTOR ANDREU

=====



JEAN COCTEAU: L'ocell que no existeix (dibuix, 1957)
Muséu d'Art Modern de París.

PINA

FESTA DELS SANTS METGES

El passat diumenge 26 de setembre es va celebrar la festa més grossa, la més important pels pineros, la dels nostres patrons Sant Cosme i Sant Damià. És una festa a la que, si pot, no hi falta cap pinero, i enguany més que mai per caure en diumenge.

El dissabte hi hagué ball de bot a càrrec de l'agrupació "Sa Font de Pina". També es va fer la revetlla dels focs artificials, ja que per les festes del juliol no es pogueren amollar degut al fort vent que bufava. El diumenge els al.lots pogueren estrenar el nou parc infantil que l'Ajuntament ha fet a Can Lluís, i també hi hagué partit de futbol de revenja, fadrins contra casats, que va acabar en empat. Els infantils d'Algaida jugaren dos partits contra Porreres i Sineu i van perdre els dos.

Però l'acte, sens dubte, més important i central d'aquesta festa fou, com sempre, la missa solemne en honor dels Sants Metges. L'església estava plena de gom a gom i la missa va respondre al que esperava el poble; tal vegada el que la gent va trobar a faltar, al manco així ens ho digueren, va ser que no fes el sermó l'únic capellà que ara tenim nascut a Pina, en Pep "Eivissenc"; creim que és un honor que aquest dia prediqui un pinero, i la gent així ho manifesta.

A la sortida de missa hi hagué l'homenatge als més vells i refresc per a tothom. Durant la missa va cantar la coral "Castellitx", que s'esforçà per lluir-se, i ho aconseguí. També es feu el ball de l'oferta a càrrec de les balladores de "Sa Font de Pina" i ofrenes pels més petits vestits de pagesos.

A mitjan missa i a petició del capellà, l'amo en Tomeu "Seguí" va fer una glosa, saludant primer les autoritats, després els més vells ja que rebien l'homenatge i va acabar donant les gràcies pel bon servei que tenim a Pina, tant al capellà per les obres de conservació de l'església, al metgè per lo present que és i a les monges per tota la seva ajuda i per donar sempre una mà quan es requereixen els seus serveis. Aquí teniu aquesta glosa:

XESC OLIVER

Quan vaig pujar a l'altar,
antes d'haver començat,
cercava s'autoritat
com a terme educat
la volia saludar
per voler presenciar
Sant Cosme i Sant Damià;
no vos vàreu col.locar
en es puesto senyalat
que representa es poblat,
és a davant que ha d'estar.
Com podia conversar
i de voltros no en veia cap?
I tot està dispensat
perquè maldat no n'hi ha.

Sant Cosme i Sant Damià
són los Sants Metges de Pina
i és sa festa més cumplida
que dins es poble se fa;
es vellets vull saludar
que és lo més hermós que hi ha,
que fassau festa aquest dia
i amb respecte i cortesia
és digne de respectar,
i lo que més vull desitjar
molts d'anys pogueu celebrar
aquesta festa tan viva

sense trepijar sa via
del manament cristià
i els anys los pogueu passar
amb salut i alegria
i del cel la Verge Maria
vos guardi de malaltia,
de desgràcia i d'avarria
i que molts d'anys pogueu tornar.

A Pina hi ha moltes cases,
emperò molt poca gent;
Pare Monserrat, sostenc
que ses coses que ha anat fent
són feines ben treballades;
ja sabem que de vegades
si coses ha demanades
ja són a costums passades
sempre se queixa sa gent
però en es darrer moment
es poble ha quedat content,
són obres ben encertades
i si en tenim de començades
que les vegem acabades
com ses que tenim present.

Per posar ses coses clares
 ara canvii d'argument,
 no sé si es metge me sent,
 és un metge molt atent,
 si el cridau per un urgent
 i el trobau aquell moment
 aviat està present,
 mos falla poques vegades,
 no és que conversi debades,
 és poble n'està content
 i medicines per sa gent
 solen donar rendiment
 si per ell són receptades.

Ara queden saludades
 monges molt apreciades
 perquè quan les he cridades
 en es cinc minuts les tens
 i aquest servici excel.lent
 de dins Mallorca pretenc

que ara dins aquest moment
 tenim es millor convent
 de ses monges franciscanes;
 com a bones cristianes
 sempre estan determinades
 de servir tota sa gent
 i hi ha raó a bastament
 perquè siguin respectades;
 sou religioses humanes
 i Déu del cel vos ha adoptades
 per servir com a germanes
 dins el primer manament.

I tota la gent present
 si per un mal entenent
 he dit coses malament
 vos deman amablement
 que me siguen dispensades.

TOMEU OLIVER "SEGUI"

MOVIMENT DEMOGRÀFIC



Miquel Pujol Fullana. Va morir dia 31 de juliol als 71 anys.

NAIXEMENTS

Pau Gil Mateu, fill de Salvador i Maria Antònia. Va néixer dia 19 de setembre.

Rosa Margarita Amengual Amengual, filla de Bartomeu i Francisca. Va néixer dia 7 de setembre.

Pere Puigserver Miralles, fill de Maties i Laura. vengué al món dia 6 d'agost.

ESPORTS

FUTBOL

L'equip de Primera Regional ha començat el torneig de lliga amb molta regularitat, ja que després de quatre jornades encara no ha perdut cap partit amb aquests resultats:

Algaida-Cala d'Or 2-1

Porreres-Algaida 0-0

Algaida-Vilafranca 1-1

Verge de Lluc-Algaida 1-1

Com podeu veure, uns marcadors molt ajustats, però amb una bona perspectiva en aquesta "rentré" dins la categoria; esperam que l'equip d'en Tià s'adapti al nivell de lloc i es consolidi dins Primera.

Anim!

Cadets

L'equip de cadets és l'únic que ha debutat a la lliga i ho han fet amb un resultat advers ja que varen perdre el primer partit dins Es Porrassar

per 1-2 amb el Vilafranca, malgrat les bones ocasions que varen tenir els joves nets d'en Guillem Nicolau.

Anim que això només acaba de començar.

Els equips d'infantils i benjamins comencen aquest mes d'octubre si bé han continuat fent partits amistosos i de preparació de cara als campionats respectius.

Veterans

Els que sí han començat són els veterans d'Algaida, Autoescola Levante, i, per cert, enguany amb molta de força: després de quatre jornades no coneixen lo que és perdre al torneig d'empreses que és on juguen la seva lliga.

Dues victòries i dos empats són els resultats del mes de setembre.

San Diego-Autoescola 1-1

A. Levante-Campanet 4-0

La Fiore-A. Levante 0-0
Verge de Lluc-Levante 1-3

ESCACS

L'equip del Club d'Escacs d'Algaida ha participat al Torneig de Maria de la Salut amb set representants que aconseguiren classificar-se molt bé.

En Tomeu Ramis va ser campió de la categoria d'infantils.

N'Antònia Bibiloni, campiona de la categoria femenina.

En Toni Ripoll es va classificar entre els cinc primers, en la categoria general o absoluta.

Com podeu veure, una brillant participació dels escaquistes algaidins.

JOAN TROBAT

Teatro Principal de Algaida

Sábado día 2 y Domingo día 3 Julio - A las 10 de la noche

Se estrenará la gran película española

La Dolorosa

según la famosa zarzuela del maestro **Serrano**, interpretada por la famosa actriz **Rosita Díaz Gimeno**. Dialogada en español.

DOS VECES HIJO

intenso drama interpretado por los famosos artistas:
RANDOLPH SCOTT y **BUSTER PHELPS**

Imp. Porbus-Vidriera, 18 y Fiol, 13

Aquest programa de cine del Teatre Principal d'Algaida podria esser de l'any 1949. Ho deim amb totes les reserves, no podem assegurar-ho, però pensam que és la data més probable.

TITOIETA RÀDIO

nova programació

8 d'octubre

DILLUNS

- 21.00 MAL PES CAP
redifusió
- 22.30 DE TOT I MOLT
redifusió
- 23.30 XIMA-XEMA
redifusió

DIMARTS

- 21.00 TITOIETA POP
redifusió
- 23.00 NO VOLEM SER
redifusió
- 24.00 BOOGIE WOOGIE COUNTRY GIRL
redifusió

DIMECRES

- 21.00 TEMPS DE CINEMA
redifusió
- 22.30 TERRITORI D'INCÒGNITES
redifusió

DIJOUS

- 21.00 COMO UN FANTASMA GRIS
música sudamericana
- 22.00 CRESCENDO
redifusió

DIVENDRES

- 18.30 MAL PES CAP
música hard
- 20.00 DE TOT I MOLT
varietat musical
- 21.15 Connexió amb Catalunya Ràdio

DISSABTE

- 9.30 TEMPS DE CINEMA
revista cinematogràfica
- 10.30 TERRITORI D'INCÒGNITES
magazine d'actualitat, inclou
TITOIETA INFORMACIÓ a les 11,
12 i 13 hores
- 13.30 CRESCENDO
música clàssica
- 15.00 TITOIETA POP
moguda musical del moment
- 17.00 NO VOLEM SER
pop-rock en català
- 18.00 BOOGIE WOOGIE COUNTRY GIRL
rock'n'roll
- 20.00 Connexió amb Catalunya Ràdio

DIUMENGE

- 11.00 XIMA-XEMA
fanzine radiofònic
- 12.00 PETIT SUISE
per a la gent menuda



T+R 107.5 FM
suma de comunicacions

UNA XERRADETA... (continuació)

coure pa a més bon preu. Randa era com una família en gros, i tot això es va perdre quan esclatà el Moviment, perquè llavors cadascú feia el pa com podia i amb allò que podia: ordi, civada, el que fos...

-Ens podríeu explicar per què servien les soles de forn?

-Les soles servien per fer el trespol del forn; la volta, la feien de toves. Algunes d'aquestes toves eren duites de Barcelona, i altres eren fetes a les teuleres de Mallorca.



Les barraques d'Es Coconar ara provoquen l'admiració dels excursionistes.

Nosaltres només fèiem el trespol. Si a qualque forn l'haviem de canviar, per haver-se fet malbé, deixàvem la cúpula intacta. Altre temps no hi havia refractaris, ni forns giratoris de ferro; això va venir després i va esser la mort d'aquesta pedrera.

-Quina tècnica empràveu per fer els carretons de batre?

-Primer escuràvem un tros que ens pareixia bo i cercàvem les pedres adequades; d'aquestes, n'hi havia de molt grosses, i per fer-ne de petites, primer li fèiem un forat; dins hi posàvem pólvora, no podíem usar dinamita perquè l'esqueixava; en canvi la pólvora només li fa tres talls. A vegades d'una sola peça sortien dos carretons, però per separar-los no empràvem la pólvora, sinó la manuella i dos tascons de ferro, picant a poc a poc. Després li donàvem la forma

truncocònica característica per poder donar la volta a l'era de batre; però de manera grollera i amb uns centímetres de més, per no espenyar la peça durant el transport fins a Randa

-Com davallàveu aquests carretons a mig fer?.

-Al principi ho fèiem amb una carrereta de llantes de ferro, estirada per una bístia i amb una corda, fermada darrera, per anar-la frenant. Els solíem baixar de dos en dos fins a les barreres de Gràcia. D'aquí els transportàvem fins a Randa amb un altre carro, a mesura que els anàvem necessitant. Procuràvem tenir-ne un grapat d'acabats, perquè sovint en venien a cercar d'Algaida, de Lluçmajor i d'altres pobles.

Els dos darrers anys que férem aquest tragí, de baixar les pedres d'Es Coconar, utilitzàvem ja un carro amb rodes de goma. Això era devers l'any 63 o 64.

-Quines eines empràveu per acabar de polir els carretons?

-Les eines que usàvem aquí baix eren sobretot punxons, escarpes, un martell de puntes, un altre de dents i un maçot amb el cap gruixat; aquest cap, el canviàvem a una marbreria de Ciutat, segons haguéssim de fer una feina més comuna o més fina. Per fer la forma dentada dels carretons de batre empràvem el punxó i l'escarpra. Per als acabats i el polit final usàvem el martellet de dents, molt suau, per por de no espenyar-ho tot.

-Quin horari de feina teníeu i quantes persones hi treballàveu?

-Quan estàvem a n'Es Coconar, pujàvem el dematí i treballàvem fins al vespre. Solíem partir de Randa a les sis i, quan arribàvem allà dalt, a sortida de sol, ja ens posàvem a la tasca, que era molt feixuga perquè manejàvem la manuella i el martellot. Per això fèiem una fumada o dues per tanda, els que eren fumadors, o beviem un glop d'aigua que anàvem a cercar amb un càntir a la cisterna de Gràcia, quan érem allà prop, o a Cura, quan treballàvem a l'altra pedrera. Com a màxim, solíem esser per allà dalt tres o quatre homes, o sia dues colles.

-Quin temps necessitàveu per fer els carretons de batre?

-És difícil de calcular perquè, si trobàvem



Des del cim del Puig de Son Reus, les pedreres d'Es Coconar són una talaia excel·lent dels santuaris de Sant Honorat i de Gràcia.

una roca bona, en podíem treure quatre o cinc en un dia. Però de vegades havíem d'escurar dies sencers, i no trobàvem res. Amb certesa puc dir que, quan els teníem aquí baix mig arrodonits, necessitàvem al voltant de tres dies per tenir-los enllestits definitivament.

-A més de les vostres, hi havia altres pedreres?

-Tan sols en funcionà una, i molt poc temps. Només feia voreres i estava a la part del tombant de Lluçmajor, que tot eren fulls. La va dur en Jaume "d'es Molí d'es Sant", i estava dins l'empriu d'en Joan "Batlet".

-Quan deixaren d'explotar-se les vostres pedreres?

-Devers els anys seixanta ja no hi havia massa demanda de carretons de batre, perquè les batedores s'anaven imposant. També les voreres de voravia tenien poca sortida i ja els feien de formigó. Els darrers anys, el 63 o 64, ja només feia feina amb en Tomeu "Sopes". Record que era quan condemnaren l'abeurador de la plaça d'Algaida, perquè adobàrem les pedres per fer la nova paret de Sa Rectoria per encàrrec del mestre picapedrer l'amo'n Toni "Pau". Després en Toni "Sopes" abandonà per anar a fer feina a un hotel. Jo encara volia continuar, però per

girar una pedra que dos homes la giren en no-res, havia de fer venir la dona i posar parpals. Per això ho vaig deixar anar i ja no vaig picar pus.

-I què féreu després?

-Llavors vaig passar de carter de Randa i me'n cuidava de recollir la correspondència a Lluçmajor, per després repartir-la. Després vaig combinar aquesta feina amb la de servir al Celler de Randa, que va ser quan va començar a venir turisme per aquí. I així fins que em vaig retirar.

Ens parlà també l'amo en Pep, de les barraques que construïen per aixoplugar-se a les pedreres, de la llegenda de Sant Ramon Vell, de les obres d'ampliació del Santuari de Cura, dels túnels i coves de la muntanya... Temes aquests, que podrien fer casi interminable l'entrevista. Aquesta xerradeta haurà servit de col·laboració entre les revistes **ES SAIG** i **LLUCMAJOR DE PINTE EN AMPLE**, que la publicaran al mateix temps. Esperem que no sigui la darrera.

Moltes gràcies a l'amo en Pep per la seva amabilitat, i salut per al futur.

CELS CALVIÑO
MIQUEL SASTRE "FIOLET"

UNA XERRADETA AMB...

l'amo en PEP CARTER (de Randa)

Quan la passada primavera acabàvem d'enllestir la toponímia del Massís de Randa, s'hi afegí en Cels Calviño -que havia coordinat la mateixa tasca al municipi de Lluçmajor- perquè li interessava completar els noms de lloc del Puig de Son Reus; ens cridà l'atenció la casta de feina que un dels nostres informadors havia fet a diversos indrets d'aquella muntanya. Era l'amo en **Pep Ribas Gallard "Carter"** i decidírem que més envant podria ésser interessant que ens contàs les seves vivències. Vetací el resultat d'una llarga xerrada que tenguérem amb ell un calorós horabaixa del mes d'agost passat.

-Ens podrieu contar com va ésser que venguéreu a viure a Randa i fer feina a les pedreres?

-Jo vaig néixer a Montuïri el 7 de maig de 1921; a l'edat d'11 anys m'enviaren a Randa, perquè hi tenia una tia casada amb l'amo'n Miquel "Calí", que picava carretons de batre. Mon pare, aleshores, pensava posar-me de mosset a una ferreria, devora ca nostra, però el concho li va dir: "I si l'enviaves a Randa? Jo no tenc fills, ni nebots de part meua que vulguin aprendre l'ofici, i d'aquesta manera es perdrà." El primer mes no vaig anar per res a Montuïri i hi vaig perdre les relacions. Els meus amics ja tots eren d'aquí i la meua vida quedà per sempre lligada a Randa, fent feina amb el concho a les pedreres.

-Quantes pedreres teníeu?

-Sobretot fèrem feina a dues pedreres. Una és la d'Albenya, que té el camí en el segon revolt de la carretera de Cura i, travessant s'Adrecera, continua en rost fins a la pedrera. Actualment casi no es distingeix, perquè llevaren les pedres que quedaven per fer-ne gravilla i només va quedar com un llisà de pedra. Aquí hi fèiem les soles de forn.

L'altra pedrera és la d'Es Coconar, que està a mà dreta part damunt de les barreres de Gràcia. Hi trèiem els carretons de batre, les voreres de voravia (*bordillos*), empedrats de portasses i coses d'aquestes.

En temps del Moviment hi hagué disputes amb altres veïns de Randa per mor de la llenya i les pastures de Sa Comuna, i vàrem perdre, per dos anys, els drets que teníem de la pedrera. Per això en cercàrem una altra un poc més amunt, a Sa Serra Mitjana, i seguïrem fent soles de forn. Totes les famílies de Randa podien treure pedres de Sa Comuna, la llenya que necessitassin o



tenir-hi amollat un animal que no fos de cria. Tant les nostres pedreres, com el forn de la vila, se subhastaven.

-Com es feia aquesta subhasta?

-La solien fer cada dos anys o cada quatre. Es feia coincidir amb el dia de Cap d'Any, i se'n cuidava en Toni "Gener", que per herència familiar havia rebut aquesta funció. Tenc entès que aquest costum provenia d'encà de la Desamortització de Mendizábal.

-Com es repartia la llenya?

-Cada any es deia on s'havia de tallar la llenya. La part més bona era per al forner i l'altra quedava per a la gent del poble. El forn, que era comú, se'l quedava qui oferia el

(segueix a la pàgina 18)